

KURT VARDI EĞİT

ALLAH SENDEN RAZI OLSUN

BAY ROSEWATER

2. BASKI
Çeviri: SINAN FİŞEK

♥ can
modern

KURT VONNEGUT

ALLAH SENDEN
RAZI OLSUN
BAY ROSEWATER

Can Modern

Allah Senden Razi Olsun Bay Rosewater, Kurt Vonnegut

İngilizce aslından çeviren: Sinan Fişek

God Bless You, Mr. Rosewater

© 1965, Kurt Vonnegut

© 2015, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Bu eserin Türkçe yayın hakları Anatolia Telif ve Tercümanlık Hizmetleri Ltd. Şti. aracılığıyla alınmıştır.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 2015

2. basım: Şubat 2020, İstanbul

Bu kitabın 2. baskısı 500 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Emrah Serdan

Editör: Berrak Göçer

Düzeltili: Aylin Samancı Elmasdağ

Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

Kapak tasarımı: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

İç baskı ve cilt: Arı Matbaası

Davutpaşa Cad. Emintaş Kâzım Dinçol San. Sit. No: 81/39,

Topkapı, İstanbul

Sertifika No: 44009

ISBN 978-975-07-2588-3

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com/9789750725883

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

KURT VONNEGUT

ALLAH SENDEN
RAZI OLSUN
BAY ROSEWATER

ROMAN

İngilizce aslından çeviren

Sinan Fişek

♥can

Kurt Vonnegut'un Can Yayınları'ndaki diğer kitabı:

Mavi Sakal, 2015

Galápagos, 2016

Maymun Evine Hoş Geldiniz, 2016

Kör Nişancı, 2016

Titan'ın Sirenleri, 2018

KURT VONNEGUT, 1922'de, Alman asıllı anne babanın oğlu olarak Indianapolis'te dđnyaya geldi. Cornell Üniversitesi'nde kimya okurken orduya yazıldı ve İkinci Dünya Savaşı'nda yer aldı. Dresden'de tutsak düştü ve bombardımandan, tutukevi olarak yeraltındaki bir mezbaha kullanıldığı için kurtuldu. Bu tecrübesi, en meşhur romanlarından *Mezbaha No. 5*'in yanı sıra başka birçok eserine konu oldu. Savařtan sonra Chicago Üniversitesi'nde antropoloji yüksek lisansı yapmaya başladı. Gazetecilik ve reklamcılık gibi çeşitli işler yaparken yazmayı sürdürdü. Chicago Üniversitesi'nin *Kedi Beřiđi*'ni yüksek lisans tezi olarak kabul etmesi üzerine 1971'de mezun oldu. Diğer eserlerinin arasında *Şampiyonların Kahvaltısı*, *Galapagos*, *Kodes Kuřu*, *Mavi Sakal* ve *Allah Senden Razi Olsun Bay Rosewater* sayılabilir. Savaş karşıtı söylemini hayatı boyunca sürdüren Vonnegut, 2007'de New York'ta öldü.

SİNAN FİŞEK, 1969'dan beri gazetecilik yapıyor, çevirileri 1967'den beri yayımlanıyor.

Uzaduyumcu,
eşkıya dostu
Alvin Davis için

ALLAH SENDEN RAZI OLSUN
BAY ROSEWATER

ya da

DOMUZLARA İNCİ SUNMAK

Ölü ya da diri tüm kişiler
tamamen raslantısaldırlar,
dolayısıyla da yorumlanmamalıdırlar.

“İkinci Dünya Savaşı bitmişti ve ben, bir öğle vakti,
yakamda savaş yaralıları madalyası, Times Meydanı’ndan
geçiyordum.”

Eliot Rosewater
Rosewater Vakfı Başkanı

1

Bir miktar bal nasıl arılarla ilgili bir öykünün önemli bir kişisi olabilirse, insanlarla ilgili bu öykünün önemli kişilerinden biri de bir miktar paradır.

Bu miktar –günlerden bir gün seçmek gerekirse– 1 Haziran 1964’te 87.472.033.61 dolardı. Bu toplam o tarihte Norman Mushari adında yumuşak bakışlı genç bir avukatın gözüne takıldı. Bu ilginç miktarın ürettiği faiz, yılda 3.500.000 dolar, yani günde aşağı yukarı 10.000 dolardı – pazar günleri dahil.

1947 yılında, Norman Mushari henüz altı yaşındayken, bu paralar bir yardım ve kültür vakfının temelini oluşturmuştu. Ondan önce, Amerika Birleşik Devletleri’nin en zengin on dördüncü ailesi olan Rosewater ailesinin servetini oluşturuyordu. Bu paraların bir vakıfta toplanmasının amacı, vergi memurlarının ve soyadları Rosewater olmayan diğer bazı sülüklerin eline geçmesini engellemektir. Rosewater Vakfı’nın, yasal görevi barok bir yapıtı olan yönetmeliği de, vakıf başkanlığının tıpkı İngiltere tahtı gibi el değiştireceği kuralını getiriyordu. Başkanlık, sonsuza dek, vakfın kurucusu olan Indiana Senatörü Lister Ames Rosewater’ın yaşça en büyük ve en yakın mirasçısına devredilecekti.

Başkanın kardeşleri yirmi bir yaşına geldiklerinde

vakfa üye olacaklardı. Tüm üyeler –akli dengelerinin bozuk olduğu yasal olarak saptanmadıkça– yaşam boyu vakıf üyesi kalacaklardı. Bu hizmetleri karşılığında, istedikleri maaşı çekebileceklerdi; ama vakfın yalnız gelirlerinden.

* * *

Yönetmelik, yasaların da buyurduğu gibi, senatörün mirasçılarının vakfın anaparasının nasıl kullanılacağına karışmalarını yasaklıyordu. Anaparanın yönetimi, vakıfla aynı anda kurulan ayrı bir şirketin göreviydi. Bu firmanın adı da, mantıklı olarak Rosewater Şirketi’ydi. Hemen hemen bütün şirketler gibi ihtiyata, kazanca ve hesap defterlerine adanmıştı. Şirket çalışanlarının maaşları çok iyiydi. Dolayısıyla da kurnaz, mutlu ve cevvaldiler. Esas işleri, diğer şirketlerin tahvil ve senetlerini kurcalamaktı. Daha az önemli işleri arasında bir kereste fabrikası, bir bowling salonu, bir motel, bir banka, bir bira fabrikası, Indiana’nın Rosewater ilçesinde birçok çiftlik ve Kentucky eyaletinin kuzeyinde birkaç kömür madeni vardı.

Rosewater Şirketi New York’ta Beşinci Cadde 500 numarada iki kat işgal ediyor, ayrıca Londra’da, Tokyo’da, Buenos Aires’te ve Rosewater kasabasında küçük şubeler bulunduruyordu. Rosewater Vakfı’nın hiçbir üyesinin, şirkete, anaparanın nasıl kullanılacağı konusunda bir şey söyleme hakkı yoktu. Buna karşılık şirket, elde ettiği muazzam kazançları nasıl kullanması gerektiği konusunda vakfa hiçbir şey söyleyemiyordu.

* * *

Genç Norman Mushari bu gerçekleri, Cornell Üniversitesi Hukuk Fakültesi’ni birincilikle bitirip hem vakfi hem şirketi kuran, başkent Washington’daki McAllis-

ter, Robjent, Reed ve McGee avukatlık firmasında çalışmaya başladığı zaman öğrendi. Mushari Lübnan asıllıydı ve Brooklyn’li bir halı tüccarının oğluydu. Boyu bir metre elli yedi buçuk santimdi. Çıplakken karanlıkta parlayan, devasa bir götü vardı.

Firmanın en genç, en kısa boylu ve –neresinden bakılırsa bakılsın– en az Anglosakson çalışanıydı. Firmanın en bunak ortağının, yetmiş altı yaşında tatlı bir dangalak olan Thurmond McAllister’in yanına verildi. Öbür ortaklar McAllister’in elindeki işlere daha vahşice bir yaklaşım gerektiğine inanmasalar, asla işe alınmazdı.

Kimse Mushari’yle öğle yemeğine çıkmazdı. Karnını ucuz kafeteryalarda tek başına doyurur, Rosewater Vakfı’nı şiddet yoluyla devirme planları kurardı. Rosewater’lardan tanıdığı kimse yoktu. İçinde böyle duygular doğmasının tek nedeni, Rosewater servetinin, McAllister, Robjent, Reed ve McGee firmasınınca temsil edilen en büyük para tomarı olmasıydı. En sevdiği hocası Leonard Leech’in hukuk alanında ilerlemek için neler yapılması gerektiği konusundaki öğretilerini hatırladı. “İyi bir pilotun gözü nasıl hep uçağını indirebileceği bir yer aramalıysa,” demişti Leech, “iyi bir avukatın gözü de hep büyük paraların el değiştirmek üzere olduğu anları aramalıdır.”

“Her önemli alışverişte,” demişti Leech, “öyle bir an gelir ki, serveti teslim edecek olan elden çıkarmıştır ama teslim alacak olan henüz ele geçirmemiştir. Uyanık bir avukat işte o âna sahip çıkar, o büyü dolu salise boyunca parayı ele geçirir, birazına el koyar ve geri kalanını yeni sahibine teslim eder. Parayı alacak olan kişi zenginliğe alışık değilse, aşağılık kompleksi varsa ya da –çoğu insan gibi– tanımsız bazı suçluluk duyguları içindeyse avukat hem paranın yarısına kadarını ele geçirebilir hem de müşterisinin gözyaşlarıyla dolu teşekkürlerine mazhar olur.”

Mushari, firmanın Rosewater Vakfı'yla ilgili gizli dosyalarını karıştırdıkça heyecanlanıyordu. Özellikle de, akli dengesinin bozukluğu yasal yollardan saptanan her kişinin vakıf üyeliğinden çıkarılmasını öngören yönetmelik maddesi çekiyordu ilgisini. Avukatlık firmasındaki yaygın dedikodulardan biri, vakfın ilk başkanı olan Eliot Rosewater'ın –yani senatörün oğlunun– zırdeli olduğuydu. Bu tanımlamada şaka payı olduğu kesindi ama şakanın yargı önünde pek ağırlığı olmadığını çok iyi biliyordu Mushari. Mushari'nin iş arkadaşları, Eliot'tan söz ederken “Çatlak”, “Hazret”, “Dangalak Derviş”, “Vaftizci Yahya” ya da benzeri deyimler kullanıyorlardı.

“Ne yapıp etmeli,” diyordu Mushari kendi kendine, “bu harikayı bir yargıç önüne çıkarmalı.”

Eldeki bilgiler, Eliot'tan sonra başkanlık sırası gelecek kişinin –Rhode Island'daki bir yeğenin– her bakımdan daha tapon bir mal olduğu yolundaydı. O büyü an geldiğinde, Mushari yeğeni temsil edecekti.

Mushari tamamen sağır olduğundan, işyerinde kendisine de bir ad yakıştırıldığına farkında değildi. Bu lakap, Mushari her gelip gittiğinde birisinin mutlaka ıslıkla çaldığı bir çocuk şarkısının adında gizliydi. Şarkının adı, “İşte Sansar Geliyor”du.

* * *

Eliot Rosewater 1947'de vakıf başkanı olmuştu. Norman Mushari onu on yedi yıl sonra incelemeye aldığı anda, kırk altı yaşındaydı. Kendini Golyat'ı vuracak küçük kahraman Davut Peygamber gibi gören Mushari, Eliot'ın tam yarı yaşındaydı. Ve sanki Tanrı da küçük Davut'un kazanmasını istemekteydi; çünkü art arda ortaya çıkan gizli belgelere göre, Eliot tam tımarhanelikti.

Sözgelimi, firmanın kasasının bir bölmesinde, Eliot'ın

yerine başkan olması gereken kişiye açılmadan teslim edilmesi gereken üç mühürlü bir zarf vardı.

Zarfin içinde Eliot'tan bir mektup vardı ve şöyle diyordu:

Sevgili yeğen ya da her kimsen,

Çok kısmetlisin, seni kutlarım. İyi eğlenceler. Akıl almaz servetinin şimdye kadar ne biçim bazı bekçiler ile üçkâğıtçıların denetimi altında olduğunu öğrenmek ufkunu genişletebilir, diye düşündüm.

Birçok büyük Amerikan serveti gibi Rosewater ailesinininkini de, içsavaş sırası ve sonrasında vurgunculuğa ve rüşvetçiliğe soyunan, gülme yetisinden yoksun, kabız ve dindar bir çiftlik yamağı biriktirdi. Bu çiftlik yamağı, benim büyükdedem olan, Rosewater, Indiana doğumlu Noah Rosewater'dı.

Noah ile kardeşi George'a, bölgeye ilk yerleşenlerden biri olan babalarından iki bin dört yüz dönüm boyunda, çikolatalı pasta kadar koyu ve verimli bir tarla ile iflasın eşliğinde küçük bir kereste fabrikası miras kalmıştı. Savaş çıktı.

George bir piyade bölüğü toparlayıp başına geçti, savaşa gitti.

Noah, yerine savaşa gitsin diye köyün budalasına para verdi, kereste fabrikasını kılıç ve kasatura imalathanesine, tarlaları da domuz çiftliğine dönüştürdü. Abraham Lincoln, "Devletin birliği için ödenmeyecek bedel yoktur," demişti, Noah da mallarının fiyatlarını bu ulusal trajedinin boyutlarına göre biçti. Ve şunu keşfetti: Mallarının fiyatına ve niteliğine hükümetten gelen itirazlar, acınacak kadar küçük rüşvetlerle yok edilebiliyordu.

Indiana'nın en çirkin kadını olan Cleota Herrick'le evlendi; çünkü kadının dört yüz bin doları vardı. Karısının parasıyla fabrikayı büyütüp hepsi Rosewater ilçesinde olmak üzere bir sürü çiftlik daha satın aldı. Kuzeyin en büyük domuz üreticisi oldu. Kesimevlerinin kazığını yememek için Indianapolis

mezbahalarından birinin en büyük hissedarı oldu. Çelik üreticilerinin kazığını yememek için Pittsburgh'daki bir çelik fabrikasının en büyük hissedarı oldu. Kömür üreticilerinin kazığını yememek için birkaç kömür madeninin en büyük hissedarı oldu. Tefecilerin kazığını yememek için de bir banka kurdu.

Kazıklanmaya karşı duyduğu paranoya sonucu, giderek değerli kâğıt, tahvil ve senet ticaretini çoğalttı, kılıç ve domuz ticaretini azalttı. Değersiz kâğıtlarla yaptığı birkaç deney sonunda, bunların kolayca satılabildiğini saptadı. Hükümet yetkililerine devletin hazinelerini ve doğal servetlerini kendisine teslim etmeleri için rüşvet vermeyi sürdürürken, asıl ağırlığı değeri şişirilmiş senet satışlarına verdi.

Herkesin ütopyası olmayı amaçlayan Amerika Birleşik Devletleri henüz asırlık bile olmadan, Noah Rosewater ve onun gibi bir avuç adam, vatanın kurucusu atalarımızın hiç değilse bir konuda nasıl çılgınca bir yanılığa düşmüş olduklarını kanıtlıyorlardı: Bu gencecik atalar, her vatandaşın servetinin sınırlandırılması şartını ütopyalarının yasaları arasına almışlardı. Bu yanılığın temelinde, pahalı şeylerden hoşlananlara karşı duyulan dirençsiz bir sevgi ve Amerika kıtasının büyüklüğü ve zenginliğiyle halkının azlığı ve çalışkanlığı sayesinde hiçbir hırsızın, ne kadar hızlı çalarsa çalsın, başkalarını azıcık-tan öte rahatsız edemeyeceği inancı yatmaktaydı.

Noah'yla kendisi gibi birkaç kişi, kıtanın aslında sınırsız olmadığını ve yiyici yöneticilerin –ve özellikle milletvekillerinin– bunun koca koca parçalarını har vurup harman savurmaya hazır olduklarını, savururken de Noah ve onun gibilerinin durdukları yerlere doğru savurdıklarını anlamışlardı.

Amerika'da elde edilmeye değer ne varsa, bir avuç gözü doymaz vatandaşın eline geçmesi de böyle oldu işte. Amerika'nın vahşi, beyinsiz, toptan uygunsuz, gereksiz ve tatsız sınıf sistemi de böylece kurulmuş oldu. Namuslu, çalışkan, barışsever vatandaşlar nafakalarını çıkarabilecekleri kadar bir ücret istemeyegörsünler, kan emiciler sınıfına yerleştiriliveriyorlardı.

“Rosewater Vakfı. Size Nasıl Yardımcı Olabiliriz?”

Eliot Rosewater’la tanışın: müthiş varlıklı Rosewater Vakfı’nın vârisi ve başkanı, gönüllü itfaiyeci, bilimkurgu hayranı. Kendisi milyon dolarları elinin tersiyle iterek insan doğasına dair soylu bir deneye başlamak için kolları sıvadı. Acaba avukatlık bürosunda çalışan uyanık genç, onun deliliğini tescil ettirip vakfın kontrolünü elinden alana kadar başarılı olabilecek mi? Belki Kurt Vonnegut külliyatının vazgeçilmez karakteri, yazar Kilgore Trout’un yardımıyla...

Vonnegut, hepimizin vârisi olduğumuz açgözlülük, ikiyüzlülük ve budalalığı ortaya koyuyor *Allah Senden Razi Olsun Bay Rosewater*’da. Sinan Fişek’in yetkin bir çeviriyle Türkçeye kazandırdığı bu roman, yazarın en komik hicivlerinden biri.

Kara mizahı, hicivli dili ve eşsiz hayal gücüyle 20. yüzyılın en önemli yazarları arasında yer alan Vonnegut, *Time*’in deyimiyle, “George Orwell, Dr. Caligari ve Flash Gordon’ı tek vücutta birleştiren bir yazar... ahlaklı bir soytarı, deli bir biliminsanı.”

#insansevgisi #merhamet #dünyanimetleri #paragözlük #zenginlik #mizah

Kapak görseli: Kurt Vonnegut

can yayinlari.com | f | i | t | can yayinlari

roman

ISBN: 978-975-07-2588-3

9 789750 725883